

ԻՆՏԻՄՅՈՒ ՅԻՇՄԱՏԱԿԻՆ

(ՏԻՐԱՆ ԶՐԱՔԵԱՆ)

Ոգեկոչելու համար Պաֆրայի մէջ
իր ուսուցչական տարիները:

Ա.

Ու վե՛ց տասնեակ տարի... մայրըս՝ դեռ եւս մանուկ՝
Քեզ կը յիշէ, Ինտրա՛,
Ու կը պատմէ թէ դուն ուսուցիչ ես եկած
Մեր քաղաքը՝ Պաֆրա:

Աւելի քան կէ՛ս դար... ո՞ր բախտաւոր հովերն
Երկտասարդ կեանքիդ՝
«Նէպիէն» մեր լերան մօտեցուցին քայլերդ
Եւ ակնարկըդ վըճիտ:

Եկեր էիր որպէս ալպաթրոս մը չըքեղ՝
Պոնտական լուրթ ափին,
Հոն՝ ուր Ալիա գետին ջուրերն յորդահոսան
Դէպի ծով կը թափին:

Եկեր էիր որպէս իշխան մտածումի,
Քընարակի՛ր ասպետ,
Աչքերուդ մէջ աշխարհ մը գոյներու, լոյսի,
Ո՛վ նըկարիչ – պօէտ:

Ու Հոմերեան աշխարհն եկեր էր քեզի հետ
Մտեր դպրոցն Հայոց,
Ի՛նչ բերկրութիւն լոյսի, Յունական հին փառքէն՝
Աչքերուն մէջ տըղոց...:

Պաֆրայի մէջ, առջի հեղ դո՛ւն էիր խօսած
Դարէն դիւցազներդակ,
Մոկրատ, Արիստոտէլ եւ Պլատոն անմահ
Վերակոչել ի կեանք...:

Արբշի՛ռ ու վերացած ոգեկոչել մեր հին
Քերթողներն ու պատմիչք,
Խորենացի՛ն գովել, ու Նարեկէն կարդալ,
Քերթուածներ անջինջ...:

Առատասիրտ Պաֆրան բացեր էր քեզ համար
Պարտէզներն իր յուրթի,
Մառաններն իր հարուստ, սեղաններն իր առատ,
Դպրոցն իր այգալի:

Միայն հարկւրամեայ տէր հայրը Տապանեան
Վըդովեր էր մի քիչ
Որ իր միշտ պաշտելի սրբութիւններն, օրէնք՝
Կ'ընէիր մերթ բնաջինջ...:

Քիչեր դիտեն, Ինտրա՛, որ քու մատեանդ անմահ՝
Իբրեւ ներշնչարան՝
Ունի Պաֆրան կանանց, լեռը Նէպիէնի
Սեւ Ծո՛վն ահեղաձայն...:

Բ.

Քու հըմայքէդ դիւթումած՝ քե՛զ էր յանձներ մեծ հայրս
Որդին իր սիրական,
Դուն սիրեցիր անչուշտ պատանին այդ խայտակն,
Միհրան Աթմաճաեան:

Ծխախոտի արտեր կը փրփրէին քու դէմ
Երա՛դ մ'անմահական,
«Ներաշխարհ» արդէն կը խլրտար քու մէջ
Որդի՛դ այդ ծխածան...:

Եկեղեցին մեր հին, իր պարտէզով խաղաղ
Ու ծառերով խոկուն՝
Քեզ հովանի եղան, ուր չըջեցար յաճախ
Ներշնչեալ ու տփույն:

Լուսնի շողերուն տակ մեր աղբիւրին պայծառ
Հմայքն ես սիրերդած.
Ես կը դոցեմ աչքերս վերապրելու կրկին
Երա՛զն այդ մորթըւած...:

Վանտալ ձեռքն ոճրագործ Դահլիճին բըթամիտ
Մահ արձակեց հոն՝ ուր
Եկեր էիք, Ինտրա՛, ցանեկ սերմերն աղնիւ
Խորհուրդներուն մաքուր:

Այս իրիկուն նստած Յուլին դէմ Անցեալիս
Կողբամ ես մորմոքած՝
Նահատակումն ահեղ, Պատանիի՛ն խայտալէն՝
Որ իմ հա՛յրն էր եղած...:

Ի՞նչպէս թաղել, մոռնալ շնորհը մեր կեանքին՝
Որ մանկութիւնն է հոն,
Ու դայն չապրած երթալ, չարունակել չղթան
Կեանքին այս ցաւակոծ...:

Կողեկոյնեմ այսօր, քե՛ղ, լըքաւե՛ր ՊաՖրա
Եւ քու անցեա՛լը խաչուած.
Աւա՛ղ, սեւ մոռացումն ահա կու գայ մեղմիկ
Ձեզ ընկըմե՛լ անդարձ...:

Բայց ի՞նչ խորհիմ երբեմն — Եթէ Գերթող մ'երգեց
Աւա՛ն մ'իսկ աննըչան՝
Անոր հորիզոնին՝ իբրեւ լուսապըսակ՝
Կ'իջնէ շո՛ւնչը Գարնան...:

Աւերակներն անգամ բանաստեղծին ձայնով
Կեանքի կու գան յաւէտ,
— Ինչպէս Ակն Ողլիւղի, Ֆերրարայի սեւ բա՛նտն
Ու թերե՛ւս ծաղկաւէտ

Մեր ՊաՖրա՛ն... ուր Ինտրան մեր Ներաչխա՛րհն երգեց...:

ՄԱՌԻ ԱԹՄԱՃԵԱՆ

13 Մարտ, 1958
Փարիզ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ԴԱՐՁԵԱԼ ՊԵԼՃԻՔԱՅԻ ՄԷՉ

Հայկական օր յորջորջեցին եւրոպական
թերթերը այս տարուան Փետր. 9, որ իս-
կապէս պատմական օր մը դարձաւ մեր
ոսկեամատեաններուն մէջ ալ: Վարուժան
կարծէք յարութիւն առած՝ դարձեալ Պել-
ճիքա կու գար, Կանտի համալսարանը,
բայց այս անգամ դաիւններով լուսա-
դարդ:

Յաղթանակի գիշերն է այս տօնական.
— Հա՛րս, եղ լեցուր նրազին:

Վարուժանի յուշատախտակը կը դետեղ-
ուի, պաշտօնական մեծ հանդէսներով,
Կանտի համալսարանի պատին վրայ. կաղ-
մակերպողներն են Պելճիքայի հայ ուսա-
նողները. եւ պետական բարձրատիճան
անձնաւորութիւններու հետ, խուռն բաղ-
մութիւն մը հայերու հոն են փութացած,
արդար հպարտանքով. մեծ հայ մը կը պը-
սակուի Եւրոպայի մեծագոյն բեմերէն մէ-
կուն վրայ. եւ ամէն հայու կուրծքէն կը
ժայթքի.

Տըղաս կու գայ նախառն հպարտ դաիւնով
— Հարս, բեր նրազը շեմին:

Հանդէսին ներկայ անձնաւորութիւն-
ներէն յիշատակութեան արժանի են. Կըր-
թական Նախարարին ներկայացուցիչ՝ Բո-
թէ Պոտար, Ներքին գործոց Նախարարին
ներկայացուցիչ՝ Պօտու, Պատերազմական
Նախարարին ներկայացուցիչ՝ տը Վրիս,
Արեւելեան Ֆրանսիոյ Կառավարիչ՝ Մա-
րիէն, Երեսփոխան եւ Կանտի քաղաքա-
պետ՝ Մերչիէ, Նահանգին զինուորական
հրամանատար՝ զնդապետ Քեսեյս, Հա-
մալսարանին տեսուչ եւ փոխ տեսուչ՝
Լամպրեխթս եւ Ժիւլիս, պատուաւալ զօ-
րավարներ՝ Թրօմ եւ Վելիը, Ֆրանսայի
փոխ հիւպատոս՝ Թոլէկ, Փանամայի հիւ-
պատոս՝ Փրովոյ, Պրիւքսէլի Ազատ Հա-

մալսարանին փոխ տեսուչ՝ Պոնիէ, եւ
այլն...:

Միւթարեան Միարանութեան կողմէ
յատուկ պատուիրակութիւն մը փութա-
ցած էր, որուն գլուխն էր Սեւրի Մուրատ-
եան Վարժարանի Տեսուչ՝ Հ. Սեւրթէ Վ.
Ազըլեան. իր հետ Հ. Աւետիք Վ. Թալա-
թիւեան եւ խումբ մը աշակերտներ, իբրեւ
կրտսեր եղբայրներ անմահ Վարուժանի:

Մուրատ-Ռաիայէլեանի նախկին աշա-
կերտներու միութեան կողմէ՝ Պր. Վահ-
րամ Պարկըճեան եւ Պր. Կարպիս Մ. Ա-
լէմշահ:

Հարկ է ընդգծել ու հպարտութեամբ
գնահատել Պելճիքայի հայ ուսանողներու
սքանչելի կազմակերպութիւնը. իսկապէս
չառ լուրջ, կարգաւոր ու զեղեցիկ հան-
դէս մը տեղի ունեցած է, որուն նմանը
քիչ կը պատահի: Արժանի են յիշատակ-
ուելու Կարգադիր յանձնախումբին նա-
խագահ՝ Պր. Էտի Էմիրզեան եւ իր Երկու
վեհանձն օգնականները՝ Պր. Յակոբ Իս-
կէնտէրեան եւ Պր. Երուանդ Բամպուք-
եան. իսկ յուշատախտակին դադաիւրն
յղացողը եղած է Պր. Խաչիկ Կարապետ-
եան:

Հանդէսին ներկայ եղած են նաեւ Վա-
րուժանի կիներ եւ եղբայրը. Հրանտ Սա-
մուէլեան՝ «Յառաջ»ի կողմէ, Շաւարշ
Նարդունի, Կ. Փօլատեան, Փրոֆ. Ֆրե-
տերիք Ֆէյտի, Լիւք Անտրէ Մարսէլ, Ժան
Պալար, Լիոնի նորակաղմ Մշակութային
Միութեան կողմէ՝ Պ. Դաւիթեան, եւ ու-
րիշ շատեր, նոյնիսկ Պէյրութէն:

Բացման ճառէն վերջ, զոր կատարած
է Ֆրանսերէն եւ Ֆրամաներէն՝ Պր. Է. Է-
միրզեան, կարգով խօսք առած են Փրոֆ.
Լամպրեխթս, Բ. Պոտար, Յ. Իսկէնտէր-
եան, Ֆրանսացի բանաստեղծ եւ հայ բա-
նաստեղծութեանց թարգմանիչ՝ Լիւք Ան-